

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/121/2021
Identifikačné číslo spisu:	3510205000
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3510205000.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a sudcov JUDr. Ing. Maria Dubaňa a JUDr. Gabriely Klenkovej, PhD. v spore žalobkyne B.P. N. Š., narodenej XX. G. XXXX, G. M. G. Z., E. XXXX/XX, zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Košice, Štúrova 20, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Bratislava, Pribinova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 10C/21/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/6/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie v časti náhrady ušlého zisku z a m i e t a .

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v plnom rozsahu.

Vo zvyšku rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/6/2019 zrušuje a vec vracia odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 24. marca 2015 č. k. 10C/21/2011-1369 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala zaplatenia sumy 337 182,38 eur titulom náhrady škody a sumy 165 969,50 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, ktoré jej vznikli v dôsledku nesprávneho úradného postupu a nezákonného rozhodnutia v súvislosti s jej trestným stíhaním. Žalobkyňu zároveň zaviazal nahradiť žalovanej trovy konania v sume 304,88 eur titulom cestovného, do troch dní od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku.

1.1. Súd prvej inštancie predovšetkým dospel k záveru, že v časti rozšírenia žalobného návrhu o 307 307,854 eur titulom náhrady ušlého zisku je dôvodná žalovanou vznesená námietka premlčania. Uviedol, že v tejto časti uplatneného ušlého zisku sa právo žalobkyne na náhradu škody začalo premlčovať najneskôr od 23. marca 2007, t. j. od momentu, kedy sa mala dozvedieť, že dôvodom neprideľovania nových prípadov je začatie trestného stíhania voči jej osobe; premlčacia doba uplynula dňa 23.

septembra 2010. Keďže žalobkyňa rozšírila svoj návrh až podaním zo dňa 30. mája 2011, jej nárok je v tejto časti premlčaný. V tejto súvislosti dodal, že nárok na ušlý zisk do dňa vydania rozhodnutia nebol ani predbežne prerokovaný a ako škoda bol uplatnený len v rozsahu 29 841,33 eur.

1.2. Pri posudzovaní zvyšku nároku na ušlý zisk vo výške 29 874,526 eur z titulu, že žalobkyňa nedostávala nové prípady (exekučné tituly) z dôvodu prebiehajúceho trestného stíhania, súd prvej inštancie konštatoval, že v konaní sa nepreukázalo, že dôvodom pre neprideľovanie exekučných prípadov bolo vznesenie obvinenia voči žalobkyni, keď túto skutočnosť nepotvrdil žiaden z vypočutých svedkov, ktorí pracovali alebo pracujú na Krajskom riaditeľstve Policajného zboru v Trenčíne (ďalej aj „KR PZ v Trenčíne“). Z obsahu Zmluvy o vykonávaní exekúcie zo dňa 26. augusta 2005, uzavretej medzi žalobkyňou ako súdnym exekútorom a KR PZ v Trenčíne ako oprávneným pre súd vyplývalo, že právo na prideľovanie prípadov bolo v dispozičnom oprávnení oprávneného, teda na prideľovanie prípadov nebol právny nárok. Ak sa KR PZ v Trenčíne rozhodlo neprideľovať nové prípady žalobkyni z akéhokoľvek dôvodu, týmto postupom neporušilo žiadny právny predpis ani ustanovenie zmluvy. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie uzavrel, že žalobkyňa v konaní neunesla dôkazné bremeno, keď nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi domnelým porušením práva alebo povinnosti a vznikom ušlého zisku. K uplatnenému nároku ďalej uviedol, že v súvislosti so zastavením trestného stíhania sú orgány činné v trestnom konaní zo zákona oprávnené vyhodnotiť zistené skutočnosti a právne ich kvalifikovať, či sú splnené podmienky pre začatie trestného konania, vznesenie obvinenia a postupovať v súlade s právnymi predpismi. Súd prvej inštancie preto konštatoval, že ak v danom prípade príslušný orgán v lehotách určených zákonom a v súlade s právnymi predpismi posudzoval zistené skutočnosti určeným spôsobom bez toho, aby sa dopustil protiprávneho konania, nebolo možné považovať tento postup za nesprávny úradný postup a potom v dôsledku takéhoto postupu nemohla vzniknúť škoda.

1.3. Súd prvej inštancie ďalej dospel k záveru, že vzhľadom na postavenie žalobkyne a okolnosti prípadu nie sú splnené zákonné požiadavky na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Za najpodstatnejšiu okolnosť pritom považoval dĺžku nezákonného zásadu, ktorý trval len 40 dní, za ktorý čas ani nedošlo k pozastaveniu exekučnej činnosti žalobkyne. Žalobkyňa nepredložila súdu žiadnu hodnovernú štatistiku, z ktorej by bolo zrejmé, že došlo všeobecne k výraznému poklesu nových prípadov (exekučných titulov) v rozhodnom období, resp., že došlo k dramatickému zníženiu obratu výnosov žalobkyne z exekučnej činnosti. Žalobkyňa zároveň nepreukázala, že v súvislosti s trestným stíhaním vyhľadala zdravotnú pomoc, resp. užívala lieky na lekársky predpis. Súd prvej inštancie uviedol, že je prirodzené, že trestné stíhanie voči akejkoľvek osobe s právnickým vzdelaním je možné považovať za veľmi citelné a nepríjemné, automaticky to však nezakladá nárok na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch. Konštatoval, že v danom prípade náhradu spôsobenej nemajetkovej ujmy žalobkyne (morálnej ujmy) by bolo adekvátne riešiť inou formou zadosťučinenia, a to napríklad verejným ospravedlnením, uverejnením zastavenia trestného stíhania a stručného znenia odôvodnenia a podobne.

1.4. Súd prvej inštancie ďalej v tejto súvislosti uviedol, že informovanie médií prostredníctvom hovorcu Krajského riaditeľstva nie je možné subsumovať pod nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup, pretože hovorca policajného zboru nie je v postavení vyšetrovateľa alebo povereného orgánu Policajného zboru ako to predpokladá § 4 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Dodal, že ak sa žalobkyňa mienila domáhať preskúmania postupu hovorcu Policajného zboru, jej žalobný návrh mal smerovať na ochranu osobnosti v zmysle § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, nakoľko na podklade policajnej zvodky boli v médiách zverejnené informácie o trestnom stíhaní žalobkyne a bolo možné uvažovať o možných zásahoch do osobnostných práv žalobkyne. Navyše, na strane žalovanej by chýbala aj pasívna vecná legitimácia, pretože hovorca Policajného zboru nie je zamestnancom žalovanej, ale Krajského riaditeľstva Policajného zboru. Žaloba by v tomto prípade teda musela smerovať voči inému subjektu.

1.5. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne v poradí tretím rozsudkom z 19. septembra 2019 sp. zn. 17Co/6/2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V odôvodnení uviedol, že rozhodnutie súdu prvej inštancie zodpovedá zákonným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Odvolací súd zároveň nezistil, že by sa súd prvej inštancie neriadil právnym názorom vysloveným v jeho zrušujúcom rozhodnutí č. k. 17Co/222/2012-1245. Súd prvej inštancie postupoval v intenciách zrušujúceho

rozhodnutia odvolacieho súdu, zaujal správny záver, že žalobkyni by v dôsledku vydania nezákonného rozhodnutia v zásade patrilo právo na náhradu škody a zaoberal sa aj hodnotením vykonaného dokazovania vo vzťahu k uplatneným nárokom na náhradu škody a nemajetkovej ujmy. Pokiaľ sa jednalo o zodpovednosť žalovanej za nezákonného rozhodnutie, odvolací súd konštatoval, že uznesením OR PZ v Trenčíne, Úradu justičnej a kriminálnej polície, Odboru všeobecnej kriminality, pracovisko Nové Mesto nad Váhom č. ČVS:ORP-142/01-OVK-TN-2007 zo dňa 16. apríla 2007 bolo trestné stíhanie žalobkyne zastavené, žalobkyni preto nepochybne vznikol nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. Stotožnil sa pritom so záverom súdu prvej inštancie, že pokiaľ išlo o skutočnú škodu, túto si žalobkyňa v konaní neuplatnila - išlo by najmä o trovy obhajoby, vecné náklady a podobne. Pokiaľ išlo o uplatnený ušlý zisk, záver súdu prvej inštancie, že nárok žalobkyne bol v časti premlčaný, považoval odvolací súd za správny. Konštatoval, že dňa 23. marca 2007 sa žalobkyňa dozvedela o škode v zmysle ustanovenia § 19 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z., keď uvedeného dňa už vzhľadom k tejto získanej informácii a predchádzajúcemu počtu pridelených vecí vedela vyčíslieť stratu očakávaného prínosu. Odvolací súd však poukázal predovšetkým na to, že v konaní nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia a vznikom žalobkyňou tvrdeného ušlého zisku, keď ani rozsiahlym vykonaným dokazovaním sa nepodarilo jednoznačne preukázať, že KR PZ v Trenčíne nepridelovalo žalobkyni na vymáhanie nové prípady na základe uzatvorenej Zmluvy o vykonávaní exekúcie zo dňa 26. augusta 2005 práve z dôvodu, že bolo voči nej začaté trestné stíhanie v danej veci. V posudzovanej veci tak chýbal jeden zo základných predpokladov pre zodpovednosť za uplatnenú škodu, preto nárok žalobkyne na zaplatenie tvrdeného ušlého zisku, ako aj nemajetkovej ujmy z nezákonného rozhodnutia žalovanej, bol podľa názoru odvolacieho súdu súdom prvej inštancie správne zamietnutý. Odvolací súd sa napokon stotožnil aj s právnym názorom súdu prvej inštancie, že žalobu žalobkyne je potrebné zamietnuť aj v časti, v ktorej sa domáhala náhrady škody a náhrady nemajetkovej ujmy titulom nesprávneho úradného postupu spočívajúceho v poskytnutí vyjadrenia hovorkyne KR PZ v Trenčíne prostredníctvom tzv. "zvodky" médiám o tom, že žalobkyňa konala protiprávnym spôsobom. Priklonil sa k záveru, že žalobkyňa, pokiaľ sa mienila domáhať preskúmania postupu hovorkyne KR PZ v Trenčíne, mala sa domáhať ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka a taktiež, že na strane žalovanej chýba pasívna vecná legitimácia. Poukázal pritom najmä na rozhodnutie z 30. septembra 2014 sp. zn. 7Cdo/126/2013, kde Najvyšší súd SR dospel k stanovisku, že v konaní o ochranu osobnosti fyzickej osoby, do ktorej bolo zasiata nepravdivou informáciou poskytnutou médiám hovorcom ústredného orgánu štátnej správy, je pasívne vecne legitimovaný ústredný orgán štátnej správy, ktorého je hovorcom, nie Slovenská republika. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP (právna otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte vyriešená). Namietala, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci v otázkach:

- a/ nepriznania náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím (3.1.),
- b/ posúdenia informácie o trestnom stíhaní žalobkyne poskytnutej hovorkyňou KR PZ v Trenčíne ako takej, ktorá nie je nesprávnym úradným postupom (3.2.),
- c/ premlčania nároku na ušlý zisk (3.3.),
- d/ posúdenia nároku na ušlý zisk (3.4.).

3.1. Dovolateľka v tejto súvislosti namietala, že odvolací súd vo vzťahu k nemajetkovej ujme spôsobenej žalobkyni vydaním nezákonného rozhodnutia v odôvodnení rozhodnutia nezaujal žiadny názor či stanovisko. Názor, podľa ktorého osobe, voči ktorej bolo vedené trestné stíhanie na základe nezákonného rozhodnutia a ktorá z toho pociťuje úzkosť, strach a obavy z budúcnosti, nepatrí náhrada nemajetkovej ujmy, považovala za nesprávne posúdenie veci. Konštatovala, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (sp. zn. 3Cdo/19/2018, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, 8Cdo/177/2017 či 4Cdo/125/2019), podľa ktorej je právo na náhradu nemajetkovej ujmy poškodeného imanentnou súčasťou inštitútu zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú nezákonným

rozhodnutím, pričom výška nemajetkovej ujmy sa určuje podľa kritérií, vzťahujúcich sa k závažnosti, intenzite, dopadom a dĺžke trvania zásahu.

3.2. Dovolateľka ďalej považovala záver, že nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) spôsobenej informovaním o trestnom stíhaní hovorcom KR PZ v rozpore s prezumpciou nevinu nemožno uplatniť podľa zákona č. 514/2003 Z. z., za nesprávny. Poukázala na to, že z obsahu pojmu „nesprávny úradný postup“ vyplýva, že môže ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomocí určitého štátneho orgánu, pričom zodpovednosť za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom vzniká vtedy, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie štátneho orgánu, alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie, alebo cieľov tejto činnosti. Vzhľadom na to považovala za nesporné, že poskytovanie informácií o trestných konaniach podľa Trestného poriadku je úradným postupom, pričom Trestný poriadok ukladá povinnosť poskytovať informácie o trestných konaniach orgánom činným v trestnom konaní. Dodala, že pokiaľ odvolací súd poukazoval v otázke pasívnej legitímácie na ustálenú súdnu prax, rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sa vzťahovali ku konaniam o ochrane osobnosti, pričom žalobkyňa si uplatnila nárok podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Dovolateľka preto konštatovala, že zamietnutie jej žaloby v časti nemajetkovej ujmy so zreteľom na poskytnutie informácie o jej trestnom stíhaní hovorkyňou KR PZ spôsobom odporujúcim zásadám uvedeným v ustanovení § 6 Trestného poriadku pre nedostatok pasívnej legitímácie na strane žalovanej spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

3.3. Dovolateľka taktiež namietala, že odvolací súd sa názorom, podľa ktorého premľacia doba práva na ušlý zisk začne plynúť skôr než samotný zisk, ktorý takto uchádza, vznikol, odklonil od ustálenej súdnej praxe dovolacieho súdu, reprezentovanej rozhodnutím z 26. februára 2009 sp. zn. 2Cdo/118/2008. V zmysle uvedeného rozhodnutia objektívna premľacia lehota ušlého zisku nemôže začať plynúť skôr než začne poškodenému vznikáť škoda na zisku, ktorý mu uchádza. V tejto súvislosti dovolateľka uviedla, že pokiaľ subjektívna premľacia lehota nemôže podľa všeobecne v právnej teórii akceptovaného názoru začať plynúť pred začiatkom plynutia objektívnej premľacej lehoty, potom záver odvolacieho súdu spočívajúci v tom, že žalobkyňa sa dňa 22. februára 2007 dozvedela o tom, aký zisk jej ujde v nasledujúcich rokoch, nemožno považovať za správny.

3.4. Napokon sa podľa žalobkyne odvolací súd nesprávne stotožnil s názorom, že samotná skutočnosť, že na pridelenie nových vecí nemala žalobkyňa právny nárok postačuje na záver tom, že jej nárok na ušlý zisk je nedôvodný. Mala za to, že priebeh 2 rokov spolupráce s KR PZ preukázal súdu pravidelný beh vecí, teda počet pridelených návrhov, a teda žalobkyňa preukázala základný predpoklad na priznanie nároku na náhradu škody v podobe ušlého zisku v zmysle uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/319/2008.

3.5. Vzhľadom na uvedené navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutia súdov nižších inštancií a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že v danej veci nejde o odklon od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nakoľko v dovolaní citované uznesenie nie je aplikovateľné na daný prípad. Zároveň poukázala na to, že nie každý zásah do osobnej sféry je spôsobilý privodiť závažnú ujmu na osobnostných právach v takom rozsahu, že by odôvodňoval priznanie relutárnej náhrady. Žalovaná sa stotožnila s právnym názorom súdov, že informovanie verejnosti prostredníctvom oznámenia urobeného hovorcom nemožno označiť za nesprávny úradný postup, a preto nie je daný ani dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Odôvodnenia súdov nižších inštancií súčasne považovala za dostatočne vyčerpávajúce v súvislosti s predmetom daného súdneho sporu. Vzhľadom na to navrhla podané dovolanie odmietnuť, eventuálne zamietnuť podľa § 448 CSP.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je čiastočne dôvodné.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobkyňa vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP (odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu) a z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP (právna otázka nebola v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte vyriešená).

11. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Z uvedeného dôvodu dovolací súd z hľadiska prípustnosti dovolania posudzuje (iba) materiálny substrát samotného odvolacieho konania spočívajúci vo vymedzení právnej otázky a predstretí vlastnej argumentácie dovolateľa v zmysle § 432 ods. 2 CSP, súčasne zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax (iura novit curia, 4Cdo/11/2021, 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

12. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľka v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právne otázky (bližšie špecifikované v bode 3. odôvodnenia). Po konštatovaní prípustnosti dovolania pristúpil dovolací súd k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzených právnych otázkach.

13. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

Dovolanie vo vzťahu k nároku na náhradu ušlého zisku

14. Dovolateľka namietala nesprávne posúdenie premlčania časti uplatneného nároku na náhradu ušlého zisku, ktorým sa odvolací súd odklonil od rozhodnutia najvyššieho súdu z 26. februára 2009 sp. zn. 2Cdo/118/2008.

15. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio).

16. Vec prejednávajúci senát dospel k záveru, že dovolateľkou označené rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/118/2008 nie je vo vzťahu k preskúmvanej veci príliehavé pre odlišnosť nielen skutkových okolností, ale predovšetkým právnej otázky v ňom riešenej. V predmetnom rozsudku sa totiž najvyšší súd prioritne zaoberal otázkou, či pri náhrade škody, ktorá predstavuje ušlý zisk vyplývajúci z nájomného vzťahu medzi podnikateľmi, sa posudzuje premľacia lehota podľa Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka. V nadväznosti na zodpovedanie uvedenej otázky sa následne venoval výkladu ustanovení § 106 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka pojednávajúcich o plynutí premľacej lehoty pri nároku na náhradu ušlého zisku. V uvedenom rozhodnutí sa však najvyšší súd ani okrajovo neaoberal otázkou premľania nároku podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý je rozhodujúcim právnym predpisom v prejednávanom prípade. Pritom je potrebné zdôrazniť, že úprava premľania nároku na náhradu škody je v Občianskom zákonníku (§ 106) koncipovaná už len s ohľadom na rozdielnosť povahy nároku odlišne než v ustanovení § 19 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, kde zákonodarca stanovil ako rozhodujúci moment pre začiatok plynutia objektívnej premľacej lehoty doručenie nezákonného rozhodnutia. Z uvedeného dôvodu nebolo možné závery vyslovené v dovolateľkou prezentovanom rozhodnutí aplikovať na posudzovanú vec.

17. V tejto súvislosti hodno poznamenať, že analógiu v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sa zaoberal aj ústavný súd v náleze z 9. júna 2020 sp. zn. I. ÚS 51/2020, pričom judikoval, že „Posúdenie skutočnej vedomosti o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu, sa posudzuje vždy podľa konkrétnych skutkových okolností, pri ktorých je potrebné rozoznávať určité typové situácie (typové skutkové okolnosti), pre posúdenie ktorých možno používať skoršiu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Ak však nejde o analógiu v skutkovom stave, teda o typovo skutkovú podobu, aplikácia skorších súdnych rozhodnutí nie je namieste.“. V náleze z 19. októbra 2022 sp. zn. I. ÚS 151/2022 nadväzujúc na uvedené dodal, že závery týkajúce sa analógie v skutkovom stave ako predpokladu aplikácie ustálenej rozhodovacej praxe sú aplikovateľné aj na rozhodovanie najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu v konaní o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím orgánu verejnej moci.

18. Bez ohľadu na vyššie uvedené dovolací súd je toho názoru, že súdy nižších inštancií vyhodnotili námietku premľania v časti uplatneného nároku na náhradu ušlého zisku v súlade so zákonom. Podľa § 19 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. právo na náhradu škody sa premľí za tri roky odo dňa, keď sa poškodený dozvedel o škode. V danom prípade mali súdy preukázané, že žalobkyňa sa dňa 23. marca 2007 dozvedela, že dôvodom neprideľovania nových prípadov je vznesenie trestného sťaženia voči jej osobe. Najneskôr týmto dňom sa teda začalo premľiavať jej právo na náhradu škody (ušlého zisku). Keďže premľacia doba neplynula počas 6 mesiacov predbežného prerokovania nároku (od 04. marca 2008 do 04. septembra 2008), v zmysle § 19 ods. 1 a 3 zákona č. 514/2003 Z. z. napokon uplynula dňa 23. septembra 2010. Keďže žalobkyňa rozšírila svoj návrh o nárok vo výške 307 307,854 eur až podaním zo dňa 30. mája 2011, jej nárok je v tejto časti premľaný. Pre úplnosť možno uviesť, že objektívna premľacia lehota začala v danom prípade plynúť doručením uznesenia o vznesení obvinenia č. ČVS:ORP-142/01-OVK-TN-2007 žalobkyni dňa 23. februára 2007, teda pred momentom začatia plynutia subjektívnej premľacej lehoty.

19. Dovolaťka ďalej namietala nesprávne posúdenie samotného nároku na ušlý zisk (vzhľadom na záver v bode 18. už len v jeho nepremľanej časti - pozn. dovolacieho súdu). Poukázala na odklon odvolacieho súdu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu - sp. zn. 4Cdo/319/2008.

20. Vo všeobecnosti štát zodpovedá za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci (§ 1 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.). Pod výkonom verejnej moci sa rozumie rozhodovanie a

úradný postup orgánov verejnej moci o právach, právom chránených záujmoch a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb (§ 2 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.) a za orgán verejnej moci sa považuje aj štátny orgán (§ 2 písm. b) bod 1 zákona č. 514/2003 Z. z.). Štát za podmienok stanovených zákonom zodpovedá za škodu spôsobenú okrem iného aj nezákonným rozhodnutím a svojej zodpovednosti sa nemôže zbaviť (§ 3 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z. z.). Na základe uvedeného štát v zásade zodpovedá aj za škodu spôsobenú orgánmi činnými v trestnom konaní a súdom vedením trestného stíhania, ktoré neskončilo právoplatným odsúdením obvineného; na vznik zodpovednosti štátu za škodu (resp. nemajetkovú ujmu) z titulu nezákonného rozhodnutia je nevyhnutné súčasné splnenie zákonných predpokladov, ktorými sú 1/ nezákonné rozhodnutie, 2/ vznik škody (resp. nemajetkovej ujmy) a 3/ príčinná súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom škody (resp. nemajetkovej ujmy).

21. Najvyšší súd v rozhodnutí z 28. apríla 2010 sp. zn. 4Cdo/319/2008, na ktorý poukazuje dovolateľka, definoval pojem „ušlý zisk“ ako jednej z foriem materiálnej ujmy (škody), keď uviedol „Ušlý zisk je ujmu spočívajúcou v tom, že u poškodeného nedošlo v dôsledku škodnej udalosti k rozmnoženiu majetkových hodnôt, hoci sa to s ohľadom na pravidelný beh vecí dalo očakávať. Ušlý zisk sa neprejavuje zmenšením majetku poškodeného (úbytkom aktív, ako je to u skutočnej škody), ale stratou očakávaného prínosu (výnosu). Nestačí pritom iba pravdepodobnosť rozmnoženia majetku, lebo musí byť naisto postavené, že pri pravidelnom behu vecí (nebyť protiprávneho konania škodcu alebo škodnej udalosti) mohol poškodený dôvodne očakávať zväčšenie svojho majetku, ku ktorému nedošlo práve v dôsledku konania škodcu (škodnej udalosti).“.

22. Súd v danom prípade dôsledne skúmajúc existenciu všetkých predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. dospeli k záveru, že v konaní nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi vydaním nezákonného rozhodnutia a vznikom žalobkyňou tvrdeného ušlého zisku a z dôvodu absencie jedného zo základných predpokladov pre zodpovednosť za uplatnenú škodu v predmetnej časti žalobu zamietli. Podľa názoru dovolacieho súdu sa sudy týmto úsudkom nemohli odkloniť od výkladového pravidla vymedzeného rozhodnutím sp. zn. 4Cdo/319/2008, ktorý definoval ušlý zisk ako následok škodnej udalosti len za predpokladu danosti príčinnej súvislosti medzi (v tomto prípade) nezákonným rozhodnutím a vznikom takej formy škody. Vzhľadom na to, že žalobkyňa nepreukázala príčinnú súvislosť medzi nezákonným rozhodnutím a vznikom tvrdeného ušlého zisku, cez prizmu uvedeného rozhodnutia možno rovnako dospieť k záveru, že nebola preukázaná danosť „istoty“ pravidelného behu vecí. Z tohto pohľadu preto záver súdov v danej veci nemožno nič vytknúť. V tejto súvislosti najvyšší súd konštantne judikuje záver, v zmysle ktorého otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2010 sp. zn. 5Cdo/126/2009, uznesenie Najvyššieho súdu SR zo 7. júna 2017 sp. zn. 7Cdo/208/2016, uznesenie Najvyššieho súdu SR z 24. októbra 2019 sp. zn. 1Obdo/57/2018). Vychádzajúc tak z ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a skutočnosti, že dovolací súd nie je skutkovým súdom, samotný záver súdov nižších inštancií o nepreukázaní príčinnej súvislosti nebolo možné podrobiť dovolaciemu prieskumu.

23. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie v časti týkajúcej sa nároku na náhradu ušlého zisku nie je dôvodné a preto ho v tejto časti zamietol (§ 448 CSP).

24. V predmetnej časti konania bola žalovaná v dovolacom konaní úspešná (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto jej dovolací súd v tejto časti proti žalobkyni priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

Dovolanie vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy

25. Dovolaťka ďalej v súvislosti s nepriznaním náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím vydaným orgánom činným v trestnom konaní - formálne uplatňujúc dovolací dôvod podľa

§ 421 ods. 1 písm. a) CSP - uviedla, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí k tejto otázke nezaujal žiadny názor či stanovisko, pritom už v odvolaní namietala nesprávnosť záverov súdu prvej inštancie poukazujúc na to, že trestné stíhanie voči nej predstavovalo pre ňu skľučujúcu a znepokojujúcu skutočnosť. Vzápätí konštatovala, že názor, podľa ktorého osobe, voči ktorej bolo vedené trestné stíhanie na základe nezákonného rozhodnutia a ktorá z toho pociťuje úzkosť, strach a obavy z budúcnosti, nepatrí náhrada nemajetkovej ujmy, považuje za nesprávne posúdenie veci, ktorým sa odvolací súd odklonil od ustálenej súdnej praxe.

26. Aj keď dovolateľka tvrdí nedostatok rozhodnutia odvolacieho súdu sama označila ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, vo všeobecnosti nie je vylúčené a v okolnostiach jej prípadu ani nepochopiteľné, že posudzujúc jej dovolanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) v skutočnosti namietala aj vadu zmatečnosti podľa § 420 písm. f) CSP; hoci obvykle nenastáva situácia, že by obsahovo tá istá dovolacia námietka spadala pod obidva dôvody prípustnosti dovolania (m. m. IV. ÚS 372/2020).

27. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu potom platí, že dovolací súd najprv skúma prípustnosť dovolania z dôvodu zmatečnosti a až ak namietaný dôvod podľa § 420 CSP preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne dovolací súd k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (§ 421 CSP).

28. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd prednostne pristúpil k posúdeniu existencie namietanej vady podľa § 420 písm. f) CSP.

28.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

28.2. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

28.3. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil chyby vymenovanej v tomto ustanovení, ale rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

29. V súlade s § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP musí súd v odôvodnení rozhodnutia podať výklad opodstatnenosti a zákonnosti výroku rozhodnutia a musí sa vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP, je nepreskúmateľné. Takéto arbitrárne rozhodnutie súdu odníma strane sporu možnosť uskutočňovať procesné práva a v konečnom dôsledku porušuje jej právo na spravodlivý súdny proces (čo zakladá vadu konania podľa § 431 ods. 1 CSP v spojení s § 420 písm. f)

CSP), pretože jej upiera možnosť náležite skutkovo a právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci opravných prostriedkov.

30. Po posúdení obsahu spisu a odôvodnenia napadnutého rozsudku dospel dovolací súd s poukazom na vyššie uvedené k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí vadou konania podľa § 420 písm. f) CSP.

31. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP); odvolací súd sa však v odôvodnení musí zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

32. V danom prípade nemožno inak, než konštatovať, že odvolací súd sa napriek výslovnému príkazu vyjadrenému v ustanovení § 387 ods. 3 CSP nevysporiadal v odôvodnení svojho rozsudku s podstatnými tvrdeniami žalobkyne uvedenými v odvolaní. Žalobkyňa v podanom odvolaní v súvislosti s preukazovaním opodstatnenosti uplatneného nároku na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy okrem iného rozporovala úvahu súdu prvej inštancie, podľa ktorej spôsob prežívania predmetnej situácie spočíva v citlivej povahe žalobkyne a v tom, že je osobou „s nižším prahom citlivosti vnímania vlastného negatívneho postavenia v spoločnosti“. Poukázala na to, že sa domáhala náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej jej zverejnením nepravdivých informácií o tom, že konala protiprávne, spôsobila škodu za viac ako 21 miliónov Sk, a že exekvovala - zastupujúc oprávnených či podnikateľské subjekty - neexistujúce pohľadávky. Dodala, že samotná skutočnosť trestného stíhania pôsobila na ňu nepredstaviteľne sklúčujúco a znepokojujúco. V súvislosti s vnímaním jej trestného stíhania v očiach verejnosti ďalej podotkla, že vedomosť o etapách trestného stíhania nemožno predpokladať a očakávať u ľudí bez právnického vzdelania, ktorých je väčšina a ktorí nerozlišujú medzi vznesením obvinenia a vinou. Osobitne v situácii, keď hovorkyňa KR PZ informovala o tom, ako „protiprávne postupovala“, nemožno u väčšiny ľudí očakávať pochybnosť o tom, že sa skutočne protiprávneho konania dopustila. Pritom je všeobecne známe, že vo verejnosti je podstatne nižšia ochota uveriť v nevinu verejného činiteľa, ako v jeho vinu. Na základe uvedeného dôvodila, že výšku uplatnenej nemajetkovej ujmy považuje z dôvodu nezákonného rozhodnutia, aj nesprávneho úradného postupu, za odôvodnenú. Odvolací súd v tejto súvislosti v bode 46. síce uviedol, že súd prvej inštancie sa správne zaoberal tým, či žalobkyni v dôsledku vydaného nezákonného rozhodnutia podľa § 5 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. vzniklo právo na náhradu škody v rozsahu uvedenom v § 17 zákona č. 514/2003 Z. z., avšak ďalej už neposkytol žiadnu objektívne zrozumiteľnú odpoveď na špecifický argument žalobkyne ohľadom danosti uplatneného nároku a existencie dôvodov pre priznanie požadovanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej predmetným nezákonným rozhodnutím vydaným v trestnom konaní. Dovolací súd zdôrazňuje, že súd sa musí v odôvodnení rozhodnutia vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený s poukazom na zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery; a to aj v situácii, keď potvrdzuje prvoinštančné rozhodnutie ako vecne správne.

33. Dovolací súd konštatuje, že uvedený nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v otázke vady konania namietanej dovolateľkou má v danom prípade za následok, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavky stanovené súdu v ustanovení § 220 ods. 2 CSP v spojení s § 393 ods. 2 CSP na riadne odôvodnenie rozsudku. Z tohto dôvodu je dovolanie žalobkyne procesne prípustné podľa § 420 písm. f) CSP a dovolateľka v ňom dôvodne namieta ňou uvádzanú procesnú vadu zmätočnosti, pretože jej týmto nesprávnym procesným postupom súdu bolo znemožnené realizovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

34. Vzhľadom na výskyt vady v zmysle § 420 písm. f) CSP, dovolací súd už nepristúpil k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie žalobkyne týkajúcej sa nepriznania náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím z hľadiska právneho posúdenia veci (§ 421 CSP).

35. Dovolací súd predsa len ako obiter dictum nad rámec vyššie uvedeného poznamenáva, že súhlasí s argumentáciou dovolateľky, podľa ktorej trestné stíhanie, ktorého následkom nie je odsúdenie stíhanej osoby, je zásahom do práv takto postihnutej osoby, za ktorú štát zodpovedá. Zároveň je ale potrebné zdôrazniť, že stále platia základné východiská predpokladov vzniku za nemajetkovú ujmu (uznesenie najvyššieho súdu z 12. decembra 2012 sp. zn. 7Cdo/145/2011), že pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch musí mať súd preukázanú skutočnosť, pre ktorú dospel k záveru, že zadost'učinenie podľa § 17 ods. 1 zákona č. 514/2003 Z. z. nie je postačujúce, predovšetkým z hľadiska intenzity, trvania a rozsahu nepriaznivých následkov vzniknutých žalobcovi vzhľadom na jeho postavenie v rodine a spoločnosti a podobne (viď aj Rč 21/1995).

36. Dovolateľka napokon uplatnila dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keď považovala v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu za dosiaľ nevyriešenú otázku, či je možné zo strany osoby, o trestnom stíhaní ktorej bolo informované hovorcom KR PZ, uplatniť nárok na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) postupom podľa zákona č. 514/2003 Z. z. voči štátu.

37. Podľa § 6 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku (ďalej len „TP“) orgány činné v trestnom konaní a súd informujú verejnosť o trestnom konaní podľa tohto zákona poskytnutím informácií oznamovacím prostriedkom. Pri tomto informovaní však musia dbať na ochranu utajovanej skutočnosti, obchodného tajomstva, bankového tajomstva, daňového tajomstva, poštového tajomstva alebo telekomunikačného tajomstva (ods. 1). Pri poskytovaní informácií sú orgány činné v trestnom konaní a súd oprávnení utajiť tie skutočnosti, ktoré by mohli zmariť alebo sťažiť objasnenie a vyšetrovanie vecí. Pritom sú povinní dbať na zásadu prezumpcie neviny. Dbajú aj na to, aby nezverejňovali chránené osobné údaje ani skutočnosti súkromného charakteru, najmä rodinného života, obdobia a korešpondencie, ktoré priamo s trestnou činnosťou nesúvisia. Osobitne dbajú na záujmy maloletých, mladistvých a poškodených, ktorých osobné údaje sa nezverejňujú (ods. 2). V konaní pred súdom rozsah poskytovaných informácií vyplýva zo zásady verejnosti. V priebehu súdneho konania nemožno účastníkom zakázať zhotovovanie písomných poznámok alebo nákresov, ak sa touto činnosťou nenarušuje priebeh konania (ods. 3). Ak by poskytnutie informácie porušilo alebo ohrozilo záujmy uvedené v odseku 1 alebo 2, orgán činný v trestnom konaní a súd odmietnu poskytnutie informácie (ods. 4).

38. Povinnosť orgánov činných v trestnom konaní a súdov informovať verejnosť o svojej činnosti je realizáciou čl. 26 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené, a čl. 26 ods. 5 ústavy, podľa ktorého orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Trestný poriadok ustanovuje základné pravidlá, ktoré musia byť pri informovaní dodržané. V odseku 1 je upravené prvé pravidlo, a to že poskytovateľ informácie musí dbať na ochranu utajovanej skutočnosti, obchodného tajomstva, bankového tajomstva, daňového tajomstva, poštového tajomstva a telekomunikačného tajomstva. Ďalšími pravidlami, ktoré treba dodržať pri informovaní, sú: oprávnenie utajiť tie skutočnosti, ktoré by mohli zmariť alebo sťažiť objasnenie alebo vyšetrovanie vecí; povinnosť dbať na prezumpciu neviny; nezverejňovať chránené osobné údaje a skutočnosti súkromného charakteru, ktoré priamo nesúvisia s trestnou činnosťou; osobitne treba dbať na záujmy maloletých, mladistvých a poškodených a nezverejňovať ich osobné údaje. Trestný poriadok výslovne upravuje povinnosť odmietnuť poskytnutie informácie, ak by informovanie malo porušiť niektoré z pravidiel ustanovených v odsekoch 1 a 2. To však neznamená, že orgány činné v trestnom konaní a súd v takom prípade neinformujú vôbec, čo by bolo porušením jednak čl. 26 ods. 1 a 5 ústavy a jednak § 6 ods. 1 prvá veta TP. V takom prípade sa z poskytnutia informácie len vynechá tá informácia, resp. jej časť, ktorej poskytnutie by bolo v rozpore s pravidlami uvedenými v odsekoch 1 a 2.

39. Pojem „nesprávny úradný postup“ nenachádza v zákone č. 514/2003 Z. z. svoju legálnu definíciu. Zákonodarcu len exemplifikatívne vypočítava kategórie, ktoré možno pod nesprávny úradný postup subsumovať (§ 9 ods. 1). Z obsahu tohto pojmu v zásade vyplýva, že podľa konkrétnych okolností toho - ktorého prípadu môže ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomocí určitého štátneho

orgánu, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie štátneho orgánu alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti. Pretože úradný postup nie je spravidla možné v právnom predpise upraviť do najmenších podrobností, treba správnosť úradného postupu posudzovať i z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje (rozsudok Najvyššieho súdu SR z 30. júna 2010, sp. zn. 5Cdo/126/2009). Nesprávnym úradným postupom možno teda rozumieť postup kompetentného orgánu, pri ktorom využíva svoju právomoc na plnenie jemu zverených úloh v oblasti verejnej správy v rozpore s právnym poriadkom a účelom, na ktorý mu bola táto právomoc zverená, pričom zväčša ide o porušenie procesno-právnych noriem.

40. Možno prisvedčiť názoru dovolateľky, že poskytovanie informácií o trestných konaniach podľa Trestného poriadku je celkom určite úradným postupom, ktorým orgány činné v trestnom konaní vykonávajú zákonom zverenú kompetenciu za účelom naplnenia ústavnej požiadavky na informovanie verejnosti o svojej činnosti. Ustanovenia § 6 ods. 1 a 2 TP pritom upravujú kautely pre informovanie verejnosti, z ktorých orgány činné v trestnom konaní nesmú v konkrétnom prípade vybočiť a tým ohroziť záujmy chránené uvedenými ustanoveniami. Pokiaľ orgány činné v trestnom konaní tieto zákonom stanovené mantinely dodržia, tak nemožno hovoriť o nesprávnom úradnom postupe. V opačnom prípade to má za následok (za splnenia ostatných predpokladov) vznik nároku na náhradu škody, subsumovateľný pod nesprávny úradný postup podľa zákona č. 514/2003 Z. z.

41. Pokiaľ odvolací súd v odôvodnení argumentoval závermi vyslovenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/126/2013, vec prejednávajúci senát má za to, že takáto argumentácia je v danom prípade nenáležitá vzhľadom na odlišný predmet konania. Z predmetného rozhodnutia zároveň nevyplýva, že pri (neopakovateľnom) skutkovom základe v danej veci možno nárok na náhradu nemajetkovej ujmy požadovať iba v konaní o ochranu osobnosti. Dovolací súd pritom zdôrazňuje, že v prípade uplatnenia nároku v sporovom konaní podľa § 514/2003 Z. z. je zodpovedným subjektom na žalovanej strane vždy štát. Konkludujúc uvedené, najvyšší súd konštatuje, že odvolací súd otázku nastolenú žalobkyňou v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP posúdil v preskúmanom prípade nesprávne a podané dovolanie je vo vzťahu k nároku na náhradu nemajetkovej ujmy aj z hľadiska § 421 CSP dôvodné.

42. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

43. Najvyšší súd vzhľadom na vyslovené závery (body 33. a 41.) v súlade s § 449 ods. 1 CSP a § 450 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti, ktorou rozhodol o nepriznaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy (spolu so súvisiacim výrokom o trovách konania), zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

44. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd (v zrušenej časti) o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

45. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.